

Ohje

3.2.2022

 VN/3690/2022
 VN/3690/2022-VM-1

Ministeriöt ja virastot

Valtion matkustusstrategiatavoitteiden huomioiminen virastokohtaisissa matkustusohjeissa

Tausta

[Valtion matkustusstrategia: Harkittua matkustamista kestävästi ja turvallisesti](#)¹ julkaistiin toukokuussa 2021. Strategiassa korostuvat aiempaa enemmän matkustustarpeen kokonaisharkinta ja vastuullisuusnäkökulmat sekä turvallisuus automaation ja kustannustehokkuuden ohella.

Matkustusstrategian linjauksilla tavoitellaan kustannussäästöjen ja ympäristökuormituksen vähentämisen ohella matkustusprosessin tehostamista ja automaation sekä yhtenäisten menettelyjen lisäämistä matkahallinnossa. Matkustusstrategia ohjaa vahvasti pohtimaan uusien yhteydenpidon muotojen hyödyntämistä vaihtoehtona matkustamiselle sekä vertailemaan läpinäkyvästi matkustustapojen valintaa silloin kun matka arvioidaan välttämättömäksi toteuttaa. Matkustusstrategia ohjaa myös laajentamaan yhteisten palvelutuottajien palvelujen käyttöä yhtenäisyyden lisäämiseksi ja kustannussäästöjen saavuttamiseksi.

Ministeriö ja virastot vastaavat omalta osaltaan matkustuksen ja sen hallinnoinnin ohjauksesta valtionhallinnon yhteisten säännösten ja linjausten asettamisissa puitteissa. Virastojohdon vastuulla on toteuttaa omassa organisaatiossaan valtion matkustusstrategian linjauksia ja virkamiehen vastuu matkustajana on huolehtia matkustukseen liittyvän ohjeistuksen noudattamisesta. Valtiolla on voimassa matkustussääntö, joka on virka- ja työehtosopimuksena sitova, mutta se ei sääntele tyhjentevästi valtion virastojen matkustuksen järjestämistä tai matkahallinnon ohjausta. Tuorein [valtion matkustussääntö](#)² on julkaistu tammikuussa 2021.

Virkamatkojen luonne vaihtelee virastokohtaisesti ja edellyttää virastoilta yleensä tarkempaa omaa ohjeistusta. Valtion matkustussäännön lisäksi matkustusasioita ohjeistetaankin lähes kaikissa organisaatioissa virastokohtaisten matkustusohjeiden avulla, joilla täydennetään, selvennetään ja

¹ VN/22640/2020-VM-14

² Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:82

Postiosoite

Valtiovarainministeriö

PL 28

00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite

 Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

Puhelin

 0295 16001
 +358 295 16001

s-posti, internet

kirjaamo.vm@gov.fi

kootaan yhteen virkamatkustamisesta annettuja sääntöjä sekä ohjeita. Ministeriöissä on käytössä yhtenäinen matkustusohje (Valtioneuvoston matkustusohje) ja virastokohtaisia matkustusohjeita on valtiolla noin 65 kappaletta³. Näiden lisäksi matkahallinnossa on noudatettavana matkustukseen liittyen myös mm. verotusta, turvallisuutta, hankintatoimea ja taloushallintoa ohjaavaa sääntelyä.

Suositus

Valtiovarainministeriö suosittelee, että organisaatiokohtaisiin matkustusohjeisiin kirjataan näkyviin matkustusstrategian keskeiset linjaukset ja edistetään näin strategian tavoitteiden saavuttamista sekä yhtenäistetään menettelyjä valtion matkahallinnossa.

Virastojohdon vastuulla on huolehtia, että valtion matkustusstrategiaa ja keskitettyä ohjeistusta noudatetaan virastossa. Matkustusstrategian toimeenpano ja strategiatavoitteiden toteutuminen edellyttävät kuitenkin aktiivista uusien toimintatapojen omaksumista niin virkamatkan hyväksyjiltä, matkahallinnon vastuuhenkilöiltä kuin matkustajiltakin.

Virastokohtaiset matkustusohjeet ovat keskeinen väline ohjata matkustusprosessia ja matkoihin liittyviä käytäntöjä. Virastokohtaisen matkustusohjeen kirjauksilla strategialinjaukset ja strategiset painotukset voidaan tuoda käytäntöön, kiinteäksi osaksi yksittäistä virkamatkaa. Toistaiseksi vain muutamat virastot ovat päivittäneet virastokohtaista matkustusohjettaan matkustusstrategian julkaisun jälkeen. Valtiovarainministeriön suosituksen tarkoituksena on ohjata ministeriöt ja virastot tarkastelemaan virastokohtaista matkustusohjeistustaan valtion matkustusstrategian näkökulmasta ja huomioimaan strategiset linjaukset ja tavoitteet virastokohtaisessa matkustusprosessin liittyvässä ohjeistuksessa ja matkahallinnon organisoinnissa. Virastokohtaiset matkustusohjeet suositellaan aina päivityksen jälkeen toimitettavaksi myös Palkeet –palvelukeskukseen.

Soveltaminen

Virasto voi tukea matkustusstrategian tavoitteiden toteutumista kirjaamalla virastokohtaiseen matkustusohjeeseen näkyvästi keskeiset strategialinjaukset, painottamalla niiden merkitystä sekä ohjaamalla niitä tukeviin käytäntöihin. Aidolla ja systemaattisella matkustustarpeen arvioinnilla voidaan vaikuttaa matkustusmääriin ja siten lisätä ympäristövastuullisuutta. Virkamatkaprosessiin sisältyy aina matkasuunnitelman laatiminen, jota tulisi edeltää sekä matkustajan että matkamääräyksen ja/tai matkasuunnitelman hyväksyjän aito ja läpinäkyvä pohdinta siitä onko osallistuminen tapaamisiin fyysisesti välttämätöntä ja millä osallistujajoukolla sekä matkustustavalla toteutettuna. Tämän pohdinnan läpinäkyvyyttä voidaan edesauttaa esimerkiksi ohjeistamalla matkustajaa kirjaamaan matkasuunnitelmalle perustelut osallistumiselle sekä matkustustavan valinnalle erityisesti silloin, kun kyseessä on lentomatkustaminen alle 500 kilometrin etäisyydelle ja on käytettävissä muitakin julkisia liikenneyhteyksiä. Virastokohtaista matkustusohjetta päivitettäessä on tärkeää huomioida myös [Valtiokonttorin matkasuunnitelmaa ja matkasuunnitelman käsittelyä koskeva ohje](#)⁴, jossa esitetään mm. pysyväismatkamääräyksen käyttöä koskevat suositukset.

³ Lähde: Palkeet

⁴ VK/46686/00.00.00.01/2020

Ministeriöiden ja virastojen tehtävänä on varmistaa työsuojelun ja työturvallisuuslain toteutuminen myös virkamatkustuksen yhteydessä. Virastokohtaisessa matkustusohjeessa voidaan ohjata matkustusprosessin eri vastuutahoja kiinnittämään matkustustarpeen arvioinnissa ja matkajärjestelyjen suunnittelussa huomiota myös matkustajan hyvinvointiin ja matkustuksen aiheuttamaan rasitukseen (esimerkiksi matkustusmuoto, lepoajat, matkan ajankohta ja kokonaiskesto sekä henkilön matkapäivien lukumäärä pidemmällä aikavälillä) sekä tunnistamaan matkan sisältämät mahdolliset terveys-, henkilö- ja tietoturvallisuusriskit. Matkustusturvallisuutta voidaan edesauttaa myös ohjeistamalla henkilöstöä suorittamaan eOppivan matkustukseen liittyvät verkkokurssit (*”Matkustusturvallisuus ulkomaan virkamatkalla”* ja *”Matkustaminen valtiolla”*) sekä lataamaan matkaturvaan liittyvä matkapuhelinsovellus virkapuhelimeen ennen ulkomaille tehtävää matkaa.

Perustelut

Matkustus, siihen liittyvä toimintaympäristö sekä matkahallinto ovat olleet voimakkaassa muutoksessa jo ennen koronapandemiaa. Matkustustoimialan ja työelämän digitalisoituminen sekä matkustukseen liittyvät erilaiset turvallisuusnäkökohdat ovat nousseet voimakkaasti esille. Koronapandemia on kiihdyttänyt toimintaympäristön muutosta entisestään ja sitä seurannut laaja työelämän uudistuminen etätyösuosituksineen, erilaiset matkustus- ja kokoontumisrajoitukset sekä etäyhteyksin toteutettavat kokoukset ja tapaamiset, jotka ovat vähentäneet valtiorhallinnon matkustusta merkittävästi.

Koronapandemian vaikutusta valtiorhallinnon matkustusmääriin voidaan tarkastella mm. matkakulujen kautta. Pandemia-aikana valtiorhallinnon vuosittaiset matkakulut ovat vähentyneet 45 prosenttiin⁵ vuoden 2019 tasosta. Matkustuksen väheneminen näkyy erityisesti matkustuspalveluiden (mm. matkaliput ja hotellit) kustannusten osuudessa.

Suurin osa valtiorhallinnon virkamatkoista tehdään kotimaan sisällä. Pandemia-aikana vain välttämättömimmät ulkomaanmatkat on toteutettu ja ulkomaan matkustuksen osuus on pienentynyt 1-2 prosenttiin⁶ kaikista matkoista. Valtiorhallinnossa hankittiin vuonna 2020 lyhyitä alle 500 kilometrin kotimaan reittilentolippuja noin 1800 kappaletta ja vuonna 2021 ainoastaan muutaman sata kappaletta, kun ennen koronapandemiaa vuosittainen hankintamäärä oli vielä noin 10 000 lentolippua⁷.

Matkustusmäärien kehitystä pandemian jälkeen on vaikea ennakoita. Valtiorhallinnossa varmasti matkustus lisääntyy palattaessa normaaleihin olosuhteisiin ja hetkellisesti matkamäärät kasvavat. Pandemia-aika on kuitenkin osoittanut, että digitalisaation edetessä sekä ulkomaan että kotimaan virkamatkustamista on mahdollista vähentää merkittävästi ja virkatehtävät voidaan tästä huolimatta hoitaa laadukkaasti ja tehokkaasti. Matkustusstrategian tavoitteiden toteutuminen edellyttää uusien toimintatapojen siirtymistä

⁵ Lähde: www.tutkihallinto.fi (Matkakulut valtiorhallinnossa)

⁶ Lähde: Palkeet, M2 (ei sisällä puolustusvoimien lukuja)

⁷ Lähde: Hansel (yhteishankinnat, lentolippu voi olla joko yhdensuuntainen lippu tai menopaluu)

kiinteäksi osaksi yksittäistä virkamatkaprosessia, jota ohjataan keskeisesti virastokohtaisilla matkustusohjeilla.

Osastopäällikkö, ylijhtaja

Juha Sarkio

Yksikönpäällikkö

Juha Madetoja